MagRun 130726 rovás-készletek

A MagRun 130726 rováskészletek billentyűkkel írható betűi.

A/a	Á/á	B/b	C/c	Cs/cs AltGr+L/É	D/d	Dz/dz AltGr+W/M
Dzs/dzs AltGr+Ő/Ú	E/e	É/é	F/f	G/g	Gy/gy AltGr+Á/Ű	H/h
I/i	Í/í	J/j	K/k	L/l	Ly/ly AltGr+K/U	M/m
N/n	Ny/ny AltGr+B/N	O/o	Ó/ó	Ö/ö	Ő/ő	P/p
Q/q	R/r	S/s	Sz/sz AltGr+A/S	T/t	Ty/ty AltGr+X/C	U/u
Ú/ú	Ü/ü	Ű/ű	V/v	W/w	X/x	Y/y
Z/z	Zs/zs AltGr+E/D					

Csak azoknak a betűknél írtam le külön, melyik billentyűkkel írhatók, amely betűk beütése eltér a magyar billentyűzetű, latin betűs írásnál megszokottól. Ezeket piros színnel emeltem még ki külön. A betűk típusa készletenként változik, itt csak a billentyűzet-kiosztása fontos, amely viszont mind a három, itt bemutatott készletnél azonos.
A számok és egyes jelek a készletben kétszeresen is megvannak. Az egyik karakter-típust a beszúrás-opcióval lehet a dokumentumba vinni. A másik karaktert elfoglaló betű billentyűzettel is írható.

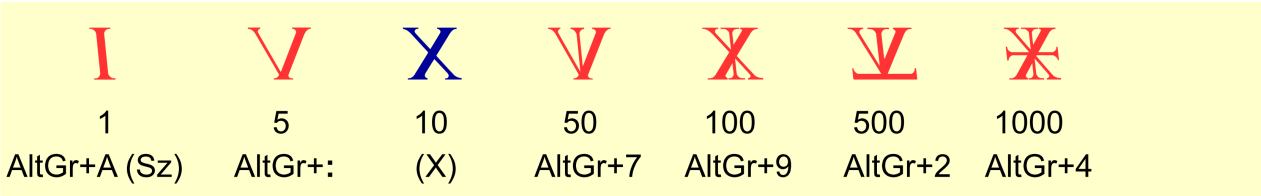

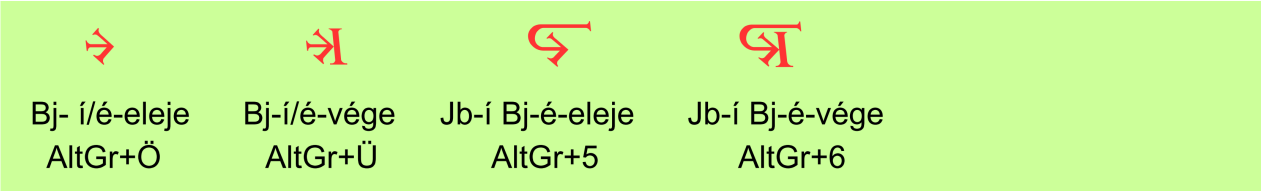

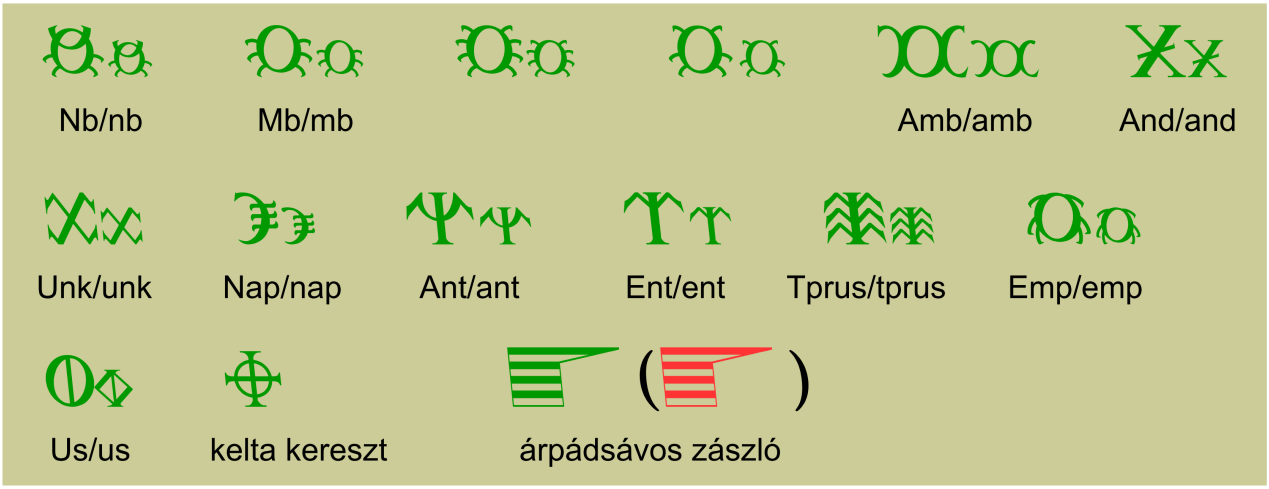

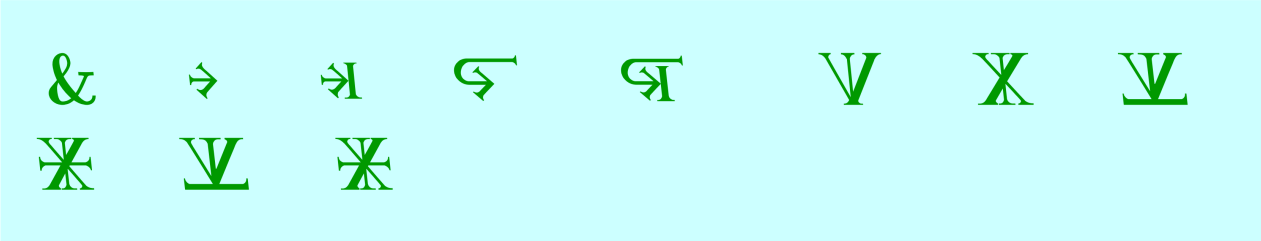

A betűkön kívüli egyéb írásjeleket színekkel emeltem ki itt. A billentyűzettel írható jelek a sárga és világoszöld mezőben láthatók, alattuk a betűkhöz hasonló jelölés.
A világoszöld mező jelei újak. Ezekre azért van szükség, mert a magyar latin betűs, balról jobbra haladó írás mellett megjelent a jobbról balra író rovásírás is. Az írás iránya egyben az értelmezés iránya is, ezért nem mindig mindegy, hogy számokat vagy egyéb szövegeket milyen irányban írnak, olvasnak. URL-címeknél számít az írási irány, megfordítva nem működik. A számoknál is fontos, hogy melyik irányban olvasva értelmezhetők. Éppen úgy megjelenhetnek a jobbról bal irányban írt szövegben balról jobbra olvasandó vagy/és értelmezendő szövegrészek – vagy fordítva. Ami eddig nem volt fontos, itt már az lehet, hogy egy dokumentumban két irányban írt szövegek válthatják egymást. Ezeket már meg kell különböztetni egymástól.

Fontos tudni, hogy ennek a mezőnek a jelei, valamint a magyar számok közül a 100-ast, 500-ast és az 1000-est csak az Abiword szövegszerkesztőnél lehet billentyűzettel írni (ennél a szerkesztőnél viszont a beszúrás opcióval nem lehet a szövegbe bevinni ugyanezeket a jeleket). Az is lényeges, hogy az Abiword az írás irányának megfordításakor (de csak ekkor) megcseréli a > és a < jeleket, ami a rovás-szövegben a magyar 5-ös (V) illetve a ”dz” (ᛋ). Amíg írásról van szó, megoldás lehet – ha kényelmetlen is – ha íráskor a betűket is ennek megfelelően ütik be. De ha nagyobb szövegeket szúrnak be ilyen – jobbról balra fordított

szövegben, a elég lenne kijavítani a cseréket akkor is, ha ez a két jel viszonylag ritkán fordul elő általában is. Ezért mind készítettem olyan készleteket is, amelyben ezt a két betűt előre felcseréltem. ÁM ezzel a készlettel jobbról balra írva, a betűk újra felcserélődnek. Ezért külön kell használni nagy szövegek beszúrásakor vagy átrovásakor ezt a fajta készlet, míg íráshoz „alapértelmezett” készlet kell. A készletek nevében, amelyek a vitás betűket visszacserélik, -”abiword” névvel toldottam meg. Pl. MagRun 130726 gotikusabiword.

Mivel az Abiword-el lehet jelenleg a legjobban jobbról bal irányban haladva írni, erre a megoldásra nagy szükség volt.

Ezeknek a jeleknek a jelentései:

Alapértelmezésben jobbról balra írt szövegben balról jobbra írt szöveg, amit balról jobbra olvasva kell értelmezni.

Az előbbi esetben, a megkülönböztetett szövegrész végét jelöli.

Alapértelmezésben jobbról balra írt szövegben, jobbról balra írt szövegrész, amelyet balról jobbra olvasva kell értelmezni (pl. linkek).

Az előbbi esetben megkülönböztetett szövegrész végét jelöli.

Azért volt szükség ezekre a további rovás-készletekre – meg változott billentyűzet-kiosztással – mert hat újabb tagot kellett a készlet jelei közzé venni. Ezek: Dz/dz és Dzs/dzs, valamint a szövegek írási irányára vonatkozó két utolsó megkülönböztető jel.
Dz/dz betűk használatával nem értek egyet, mert nagyon ritka betű, de ettől függetlenül helyre van szüksége olyan készletben, amely így nehezen tudtam helyet szorítani a latin jelkészletre szabott betűkészletekben, mivel a mai beszélt nyelvre készített rovás-jelkészlet jóval több írásjelből áll. Azonban a Dzs/dzs betűket utólag a rovás-jelkészlet általam használt betűi közé kellett vennem, így a Dz/dz betűkkel sem bánhattam másképpen. Dzs/dzs hangoknak nem voltak rovás-megfelelői. Ezért azt hittem, hogy ilyen hang a régi magyar nyelvben nem is volt. Állítólag azonban mégis jelen volt a régi magyar nyelvben, de időlegesen visszaszorult, és török hatásra került vissza a magyar nyelvben ismét. Addigra valószínűleg a Dzs-hangot leíró rovás-betű elveszett. Mivel készültek rovás-ABC-k, amelyekben a Dzs (és a Dz) pótolva van, ezekből vettem át az ezeknek megfelelő rovásjelet is. A (kis) ”dzs”-t kicsit átalakítottam, hogy alaktanilag is különbözzön a nagybetűs megfelelőjétől. Ezzel az alakzattal már találkoztam a rovásírás kapcsán, igaz, az régen volt, így a forrást nem tudom megjelölni.

„MagRun 130726 ceruza” készletek betűi:

Aa	Áá	Bb	Cc	Cscs	Dd	Dzdz	Dzsdzs	Ee	Éé	Ff	Gg
Gygy	Hh	Ii	Íí	Jj	Kk	Ll	Lyly	Mm	Nn	Nyny	Oo
Öö	Őő	Pp	Qq	Rr	Ss	Szsz	Tt	Tyty	Uu	Úú	Üü

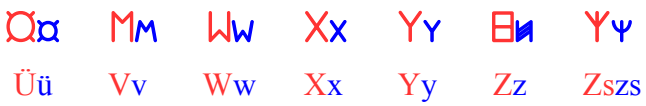

„MagRun 130726 gotikus” készletek betűi:

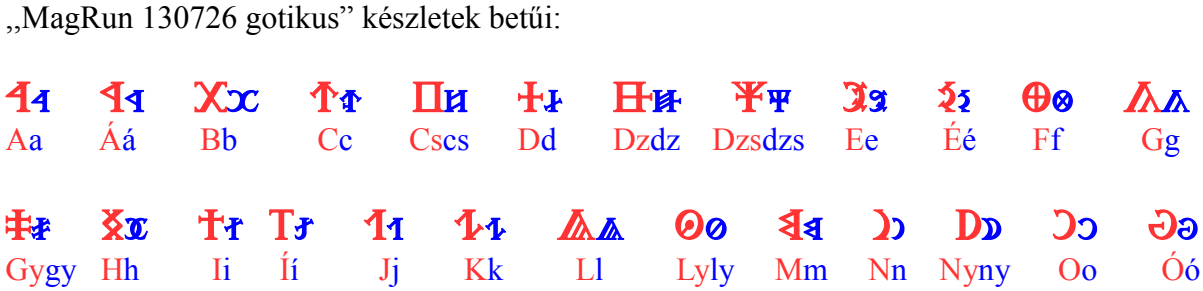

„MagRun 130726 roman” készletek betűi:

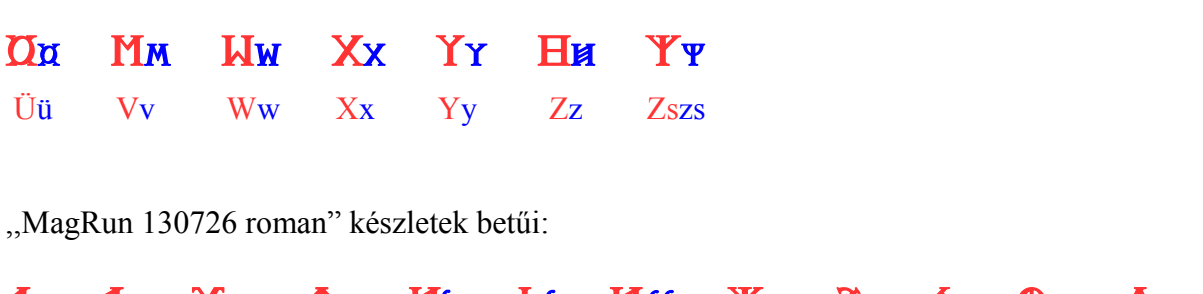

A változások a készlet számait és egyéb írásjeleit nem érinti. A változásokat saját, illetve mások tapasztalatai alapján végeztem. A ferdén rajzolt vízszintes vonalak a nagy betűknél visszaszorultak, és a rovásírásnak ősibb jelleget adnak. Ezenkívül a módosított nagy betűk alakilag is megváltoztak, így a kis és nagy betűk közötti alaki különbség is nőtt. A készleteket a változások nem egyformán érintik.
A Cs- és a Z-betű formája szokatlan lehet, de Varga Csaba „Az ABC 30.000 éves története” c. könyvében a Cs-betűt kockaként, a Z-betűt pedig szögletes 8-asként látható. A könyv pdf-formában elérhető: http://www.kincseslada.hu/magyarsag/e107_files/public/VARGA_CS.PDF

A pdf-könyv 38. oldalon látható a lenti táblázat, és benne a két betű megnevezése.

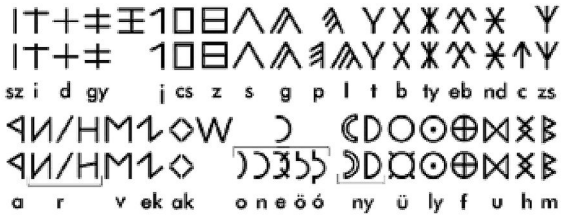

2. ábra. Az õsi kárpát-medencei és a székely-magyar ABC összehasonlítása.

Ugyanennek a könyvnek a 29.oldalán többek egy másik táblázat is látható, amelyben a kocka-K (eK) a Q-val van egy oszlopban. Ezt fontosnak tartom itt bemutatni, mert a készletekben is ennek megfelelően az aK, vagyis a kampós K a megszokott K/k-betű.

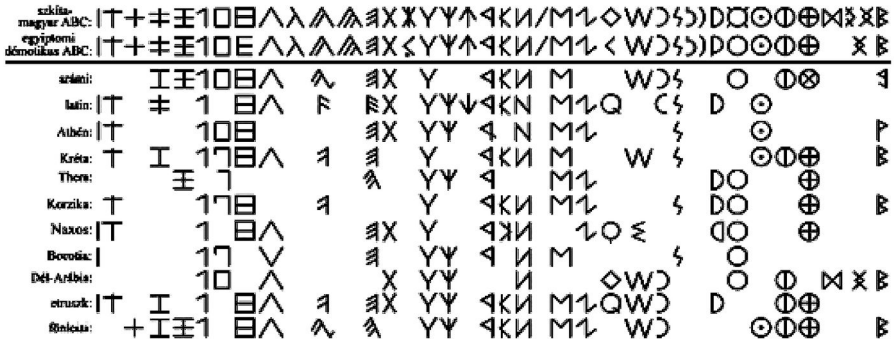

R.K.Szbn.2013.09.01.